

DEPANA, 40 ANYS DEFENSANT I ESTIMANT LA NATURA

La creació de DEPANA no va ser fàcil. Va requerir tot un procés de gestació, amb la confluència de diferents grups i persones amb vinculacions diverses. Com diu Salvador Filella en el seu llibre "Recordant bells temps", l'horitzó va començar a definir-se quan es van vincular, d'una banda, gent de la Facultat de Biologia i, d'una altra, la col·laboració amb el personal del Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona, dirigit per Lluís Paluzie; sense oblidar el potencial humà del Departament de Vertebrats del Museu de Zoologia. Aquest conjunt de circumstàncies va anar creant una atmosfera cada cop més favorable a l'hora de posar en marxa una entitat independent. Cal recordar que en aquells moments es desplegava el Congrés de Cultura Catalana i es tramitaven també, pel Servei de Parcs de la Diputació, els primers Plans Especials de protecció del Montseny i de Sant Llorenç del Munt i l'Obac.

Depana es va presentar a la societat catalana l'any 1976 amb un Manifest que signaven tres catedràtics de solvència reconeguda de la Universitat: Jacint Nadal, de Zoologia, Ramon Margalef, d'Ecologia i Oriol de Bolòs, de Botànica. El Manifest exposava la situació del patrimoni natural del nostre país i l'estat en què el trobarien les generacions futures si no es feien tots els esforços possibles per tal d'encaminar de forma raonable la gestió del medi natural. Semblava clar que havia arribat el moment de constituir una Lliga per a la Defensa del Patrimoni Natural, amb uns objectius i missions concretes i unes actuacions adequades per aconseguir les finalitats preteses. Els sotasignants del Manifest, en representació del Grup de Promotors, dirigien una invitació a tothom que volgués participar en la difícil, però necessària, tasca d'una defensa i ordenació del nostre patrimoni natural.

El Grup Promotor va crear una primera Comissió Pre-Gestora, constituïda per Salvador Filella, Jordi Rius, Josep Fernando Rey, Lluís Paluzie, Wilfred Umbert i Ramon Folch que, durant l'any 1975 i fins la fundació de DEPANA, va anar preparant el projecte de constitució, amb tots els tràmits i documents necessaris per fer-la viable. Finalment, el maig de 1976 va ser enviada, a tots els interessats i adherits, la convocatòria d'Assemblea General Constituent, amb l'Ordre del dia dels assumptes a tractar, a celebrar el divendres 11 de juny de 1976.

S'hi adjuntava un resum del projecte d'Estatuts i un esquema de la futura organització de l'entitat.

La Sala d'Actes del Centre Excursionista de Catalunya, lloc de l'Assemblea, va resultar petita per encabir-hi tots els assistents, més de tres-centes persones, les quals unànimement van acordar la constitució de la Lliga per a la Defensa del Patrimoni Natural

(DEPANA) i l'aprovació dels seus Estatuts, llegits i explicats als presents per Lluís Paluzie. També es va escollir, prèvia votació membre per membre, la primera Junta Rectora, que passava a ser provisionalment Gestora, fins la legalització de l'entitat. Va ser designat President l'arquitecte Josep Antoni Balcells Gorina i Vicepresidents Artur Sarró i Antoni Jonch. El Secretari General fou Salvador Filella. La Junta es completava amb un Vicesecretari, Francesc Ferrer, un Tresorer: Josep Maria Domingo i cinc vocals: Anglada, Colom, Strubell, Rius i Vallhonrat.

Un dels primers acords adoptats fou la designació del Consell Assessor, format per Oriol de Bolòs, Lluís Paluzie, Ramon Margalef i Jacint Nadal. Poc després ampliat amb Ramon Folch, Joaquim Maluquer, Salvador Maluquer, Joan Roch i Albert Serratos. Finalment, quan el 24 de desembre de 1976 l'Autoritat Governativa competent d'aquells temps va comunicar que s'havia legalitzat DEPANA, es va remetre, als quasi nou-cents membres adherits, la documentació escaient a fi que formalitzessin la seva condició de socis. Una altra decisió va ser la sol·licitud de declaració d'Utilitat Pública, per els avantatges que comportava, i que es va fer efectiva per acord del Consell de Ministres de l'Estat, el 8 de gener de 1979. Balcells, primer, i Francesc Gurri, després, van ser els presidents d'aquells anys inicials, però Salvador Filella i Cornadó, que va ocupar durant més d'onze anys la Secretaria General de DEPANA, va ser la veritable ànima de l'entitat, duent a terme una activitat molt efectiva, molt diversa i irrepetible. Ell mateix, en el seu llibre ja citat, diu que DEPANA va néixer de la comunió d'un grup de naturalistes -més o menys professionals-, d'uns quants amants de la Natura i l'excursionisme, d'acadèmics rellevants en Biologia i d'uns quants tècnics especialitzats en disciplines relacionades amb el Medi Natural.

Lluís Paluzie i Mir, soci fundador i membre del Consell Assessor

EL DINAR DELS 40 ANYS DE DEPANA

D'aquell llunyà 1976 en què neix DEPANA ja han transcorregut 40 anys. Quatre dècades de lluites, litigis, manifestacions i campanyes molt diverses en defensa del nostre valuós Patrimoni Natural. Quatre dècades de sortides naturalistes per tot el territori, de cursos, tallers i xerrades sobre Natura i medi ambient, quatre dècades al llarg de les quals han sumat esforços un munt de persones: socis, col·laboradors, voluntaris, treballadors contractats i professionals; tots units per un mateix objectiu, lluitar en defensa de la Natura i aprofundir en el seu coneixement. Gràcies a la generositat del nostre consoci Enric Larreula, el dinar del 40è aniversari el vàrem poder fer -el 12 de juny d'enguany- al jardí de la seva casa, als afores de Rubí. Un pica pica vegetarià i una saborosa paella en dues versions, vegana i marinera.

Una seixantena de socis s'hi van apuntar, alguns dels quals feia una eternitat que no coincidien. Emotius parlaments de l'actual presidenta, Marta Gumà i dels expresidents, Josep del Hoyo, Enric Carrera, Puri Canals i Joan Cuyàs. I també records i anècdotes, que formen part de la millor història de la nostra entitat, verbalitzats per Salvador Filella o per en Jordi Rius. I la genial intervenció del nostre amfitrió, teatralitzant alguns dels seus contes faunístics, abans de mostrar-nos els límits de la finca, la seva col·lecció de cactus i plantes crasses i el petit ramat de ruquets acollits en adopció.

Tots els assistents van coincidir en remarcar l'oportunitat d'aquella reunió d'amics i amigues, que va ser alhora senzilla, agradable i molt ben organitzada.

Josep del Hoyo i Calduch

De 1988 a 1992, anys durant els quals vaig presidir l'entitat, marquen una etapa que se'm fa de molt bon recordar; tant pel molt que vaig aprendre a nivell personal, com per la molta feina que es va fer, recollint resultats de la llavor de l'etapa anterior, i més encara amb la col·laboració entusiasta de molt bons companys de Junta, tots excel·lents amics, conservacionistes decidits, i de molts voluntaris també amics. Ens vam esforçar especialment en incrementar el nombre d'associats, mantenir-los informats a través del butlletí, estar presents als mitjans de comunicació i fer-nos escoltar per l'Administració; tot això amb l'objectiu principal de conservar indrets cabdals del nostre Patrimoni Natural, llavors ja molt amenaçats, alguns dels quals, malauradament, encara ho estan avui. Ara, ja com a simple soci de DEPANA, m'agrada poder dir, ben convençut i amb agraïment, que continuo essent una d'aquestes persones

Enric Carrera i Gallissà

A més de soci fundador, he jugat pràcticament tots els papers de l'auca a la Junta directiva de DEPANA: Vocal, Secretari general, Vicepresident i President. A totes les Juntes en les què he estat, el "càrrec" ocupat ha estat irrellevant a l'hora de participar en els debats interns o d'assumir responsabilitats. Per aquest motiu, i encara que ho entenc, quan en actes commemoratius de la nostra entitat se'ns demana als expresidents dirigir unes paraules al públic, em sembla una mica injust.

Els encerts o desencerts de la nostra trajectòria com associació es deuen a la tasca dels "equips" directius, però especialment dels socis voluntaris. Tal com vaig dir durant la meua intervenció al darrer acte de celebració del nostre 40 aniversari, vull fer un especial reconeixement a la ingent tasca anònima, fosca i sovint poc reconeguda, que han fet i fan els voluntaris de la nostra entitat, que sovint, a més, són la cara visible de la nostra entitat en molts actes socials. També és cert que al llarg de la nostra història hi ha hagut centenars de Vocals i algunes desenes d'altres càrrecs que han tingut un paper rellevant i als quals els ha tocat personificar la representació de l'associació, aportant el seu tarannà i estil personal.

La societat actual, però, és molt més complexa i diversa que la de fa 40 anys. Abans hi havia molt poques ONG i era prou clar a quina convenia donar suport. A hores d'ara hi ha una munió d'organitzacions, una àmplia (potser excessiva) oferta territorial i una certa coincidència temàtica a l'entorn de la Natura, el Medi Ambient i el Desenvolupament humà, que dificulta fer-se un espai en el, cada cop més competitiu i excessivament mediàtic, món de les ONG.

Davant d'aquests reptes, la capacitat per dinamitzar la nostra actual base social i atraure el seu potencial, és cabdal per assolir els objectius fundacionals. Els socis voluntaris, han de seguir sent la nostra aposta de futur. Visca els/les socis/sòcies, Visca DEPANA !

Maria Purificació Canals i Ventín

Corria l'any 88 quan, seguint la invitació d'alguns companys de la Facultat, i sense saber massa bé com, vaig fer cap a una reunió de "revolucionaris conservacionistes" que volien transformar una entitat de la qual amb prou feines n'havia sentit a parlar: es deia DEPANA. Uns mesos més tard em vaig trobar assistint a l'Assemblea General i fent-me'n sòcia. Poc em podia imaginar en aquella època, com això influiria en la meua vida, ni la relació tan profunda que establiria amb l'entitat.

Tot i que, quan el 91 vaig entrar a la Junta Directiva, ja estava implicada en entitats naturalistes a Tarragona, per a mi això va significar obrir l'espai de treball i comprendre millor els reptes de conservació en un territori més ampli i complex, així com trobar nous models i, sobretot, compartir amb companyes i companys molt diversos un projecte de

Lliga per a la Defensa del Patrimoni Natural que actués a tot Catalunya. Malgrat les dificultats de relació que, cíclicament, hi ha hagut en el moviment ecologista, i a DEPANA en particular, mirant ara enrere, no puc deixar de sentir-me impressionada per la feina feta entre tanta gent, la majoria voluntària, al llarg d'aquests 40 anys. Des de campanyes reivindicatives dels deltes, fins els secans i els Pirineus, programes innovadors d'educació ambiental amb espècies, com l'ós, que llavors ningú s'atrevia a promoure públicament, publicacions de temes sobre els quals amb prou feines hi havia referències, promoció d'accions legislatives, accions en els tribunals, o dissenyant i executant un dels primers projectes de custòdia del territori amb fons europeus del programa LIFE. I sempre mantenint un diàleg obert i constructiu amb diferents sectors de la societat.

A més de la feina a Catalunya, DEPANA s'ha caracteritzat també des dels seus inicis per estar connectada més enllà de les nostres fronteres. Ha estat vinculada a entitats conservacionistes peninsulars, europees, mediterrànies i internacionals on ha pogut contribuir, inspirar-se i prendre model, per actuar a casa i contextualitzar la nostra feina en un món en continua transformació, que cada cop té més necessitat i urgència per reforçar el coneixement i l'amor a la Natura. Des de DEPANA s'ha fet una petita gran contribució, que espero i desitjo segueixi durant molts anys. En tot cas, el meu profund agraïment per haver-me permès contribuir-hi -especialment entre 1994 i 2010 en què vaig tenir l'honor de presidir l'entitat- i el meu ferm compromís de seguir fent-ho, ara com a sòcia voluntària. Per molts anys DEPANA!

Joan Cuyàs Robinson

M'atreveixo a pensar que gairebé sóc un privilegiat, pel fet de ser un d'aquells fundadors de DEPANA, que encara procurem, modestament, dins les nostres possibilitats, participar com a socis de base i ser actius allà on puguem aportar quelcom de positiu i en favor dels objectius fundacionals, del Patrimoni Natural.

Però, dins la meua ja llarga etapa, ininterrompuda, de relació amb la nostra estimada entitat, hi destaquen especialment els anys en què vaig poder treballar a la secretaria tècnica, en companyia d'excel·lents professionals, ben coordinats per les diverses Juntes; i tots, sense excepció, i malgrat les diferències generacionals, esdevinguts ja amics/amigues de molt bon recordar. Fòrums, manifestacions, trobades, presentacions, accions directes, campaments, excursions, visites guiades, actes protocol·laris, assemblees, exposicions..., sense oblidar les rutines del dia a dia, naturalment.

Arribada la jubilació i ja integrat, com un més, a la Junta Directiva, superar moments no pas fàcils per a l'entitat, però sempre buscant per damunt de tot allò que fes possible la seva continuïtat, ara ja amb la impagable aportació de tants voluntaris/voluntàries. I de la meua breu singladura com a President, vull remarcar que ho vaig ser d'una Junta que des del primer moment vàrem voler qualificar com a "plana" i amb total voluntat de servei. Això va fer que les decisions preses, algunes doloroses, cal dir-ho, fossin totes assumides com a obligades pels canvis esdevinguts al nostre entorn social i econòmic.

Veig el camí a fer, cap endavant i amb confiança. És molta la feina a fer i, per tant, DEPANA, la seva gent, segueix essent del tot necessària. Sens dubte.

Fotografia del 20è aniversari de DEPANA

Escriptor-poeta, lingüista-animalari-satíric, professor-naturalista de llengua catalana a la UAB, naturista-humorista del món animal, ecologista-pedagògic, pacifista-dibuixant de vinyetes, inconformista-alternatiu, viatger-col·leccionista de Premis Literaris, de plantes crasses i de Jocs Florals, idealista llibertari, amic d'escoles, d'escolars, ruquets i ruquetes, plantes, bestioles abandonades, animalons independents, ocells i cantautors... entre d'altres. En resum: l'Enric és algú d'impossible definició.

Però si hi afegim bonhomia, coherència i afabilitat, tindrem el soci que, tan amablement, ens va deixar la seva casa per la trobada-dinar de celebració dels 40 anys de DEPANA. Ens hem tornat a trobar per esmorzar i passar junts tot un benigne matí tardoral. Em prenc un deliciós suc de figa de moro, fet per ell.

Enric, i de petit t'hagués agradat ser...? Tarzán, sens dubte. Entendre i parlar amb els animals, amb la selva, amb la Natura com un tot... Jo vaig créixer en un ambient familiar obrer, català i idealista, però amb poc contacte amb l'entorn natural. Vivíem en un carrer estret i fosquíssim, prop de Sta. M^a del Mar, i als catorze anys em va tocar anar a treballar en una fàbrica.

Però tot això són vinyetes...? Són originals teves? Sí; gràcies al fet que m'agradava dibuixar, vaig poder deixar la fàbrica i posar-me a dibuixar historietes. Però va durar poc; un problema a la vista em va obligar a deixar el dibuix. Em vaig dedicar a ensenyar català i això em va dur a ser professor a la UAB. També a escriure contes i novel·les per a adults i sobretot per a infants, que s'han llegit a moltes escoles.

Que, pel que aquí veig t'ho pagaven amb dibuixets dedicats. I tant!. Dibuxets i treballs manuals de regal. El meu estudi n'és ben ple, com pots veure. Una gran satisfacció que omple un espai de la meva trajectòria vital ...

... d'educador ambiental en el més pur sentit del mot. Bé, no sé pas si ho he estat, però he fet el que he pogut per ensenyar a estimar la Natura ...

... i amb un munt d'experiències. Me'n tries una d'especial?. Home!, carregar-me a coll, durant uns minuts, a dos goril·les petits alhora; un a cada braç: en Floquet, el blanc, a la dreta, i una companya seva, negra, a l'esquerra. En una visita a la Isabel Valdeón, la seva cuidadora, em va fer aquest regal, inoblidable.

I també soci fidel de DEPANA. Sí; va ser una sort conèixer-vos i poder col·laborar com a soci d'una entitat de defensa de la Natura. Vull seguir fent-ho mentre pugui. Mira, demà estic apuntat a la vostra sortida naturalista al Garraf, que fa anys que no hi he estat, i ja saps que procuro assistir a les Assemblees.

Enric, i de referents personals, em pots dir algun nom, si és que en tens?

Si parlem del món naturalista de la primera època, evidentment Salvador Filella; acabo de llegir el seu llibre i li he escrit felicitant-lo. També en Martí Boada. I he descobert molts paisatges estimats de la nostra terra amb l'Ernest Costa, –excel·lent fotògraf. D'en Quim Maluquer i d'en Ramon Folch, en el seu moment, vaig valorar molt la seva gosadia en fer el primer “Llibre Blanc”,...no sé..., i la feina que feu amb tants voluntaris, la gent de SOS Delta del Llobregat, per esmentar-ne alguns. No us atureu, si us plau, que cada cop hi ha més agressions al medi natural.

I aquestes fotos d'indis amazònics? Impressionen. Impressiona molt més el contacte personal amb ells. Absolutament integrats en el seu entorn. Ja veus, joves o grans, no necessiten amagar res del seu cos. La transformació que experimenten els nostres cossos amb els anys i que a nosaltres ens angoixa, ells la tenen sempre a la vista com la cosa més natural. Però també se'ls “decoren”, certament d'una manera insòlita ...

Has viatjat fins allà tu sol? He acompanyat a qui des de fa anys és la meua companya, Cristina Alvarez, metgessa patòloga pediatra i

antropòloga, que treballa en Cooperació Internacional. Ara és a les selves mexicanes amb altres grups indígenes.

Sense presses, hem fet un tomb per l'ampli jardí, comentant-me les històries de cada arbre, de cada planta, de cada animaló, vist, intuït o sentit. Amb un simpàtic bram, la ruqueta Maca ens recorda que espera la seva ració d'alfals. Els pitrojos, avesats als omnipresents gats i gossos, marquen territori cantant, mentre la gran figuera encara és rebost per merles i senglars.

Enric, m'avisés quan hagin madurat els codonys? Molt bé, quan tu vulguis.

Acabem coincidint en parlar en positiu d'allò dels “petits gestos” en favor de la de la Natura, de la Vida i no pas del desànim. Moltes gràcies, Enric.

Joan Cuyàs Robinson

L'associació DEPANA va complir 40 anys l'any passat. Al butlletí “L'Agró Negre” que publica aquesta entitat hi van incloure algunes informacions relacionades amb la celebració.

Hem cregut interessant aprofitar aquests textos per confeccionar aquest document junt amb algunes fotografies de les activitats d'aquest grup.